

תסמונות כאב בעריה – מינוח

פרופסור יעקב בורנשטיין

"סיפורי מקרה" של נשים שהגיעו עם וסטיבוליטיס. ניתן ללמוד שמדובר בבעיה הפוגעת בנשים בגילאים שונים. כמו כן מוסברת השפה הרפואית המתארת את המצבים השונים של וסטיבוליטיס

אחת התובנות הראשונות של חוקרי הכאב בעריה היתה כי לא מדובר במחלה אחת אלא במספר מחלות, או הסתמנויות. המקרים המתוארים להלן מדגימים את קשת ההסתמנויות: תאור מקרה ראשון: צעירה בת תשע-עשרה מגיעה למרפאה עם אמה, לא מסוגלת לדבר עקב התרגשות ובכי. האמא אומרת: "מאז שהייתה ילדה סבלה בתי מאי-נוחות באזור הפות, לא יכלה ללבוש בגדים הדוקים, לא הצליחה להחדיר טמפון עקב כאב. תמיד היא מתלוננת על צריבה במתן שתן אבל התרבויות הן שליליות. מזה שישה חודשים יש לה חבר", ואז הבכי מתגבר: "בן הזוג לא הצליח לבתק את קרום-הבתולין. היא עברה ביתוק כירורגי מאחר שהרופא חשב שקרום הבתולים קשיח, אך גם לאחר ניתוח זה, עדיין בן הזוג לא מצליח לחדור. בכל ניסיון חדירה יש כאב עז." היא נבדקה על ידי גינקולוג שטען: "הבחורה סובלת מפטרייה בנרתיק" ורשם משחות למריחה, ללא הועיל. הבת נשלחה לסקסולוג שאבחן וגיניסמוס. הוא מצא שהיא מכווצת בצורה חזקה ובלתי רצונית את שרירי פתח הנרתיק בכל ניסיון חדירה, מאחר שלדעתו פעם עברה ניסיון חדירה בכח. הסקסולוג נתן לנערה מערכת של מרחיבים וביקש שתסגור את דלת חדרה ותכניס את המרחיבים מהקטן לגדול בלי הפרעה עד שתצליח להחדיר את המרחיב הגדול ביותר, ואז תהיה מוכנה לקיים יחסים. הבעיה שהנערה חוזרת ואומרת "אפילו את המרחיב הקטן אינני מצליחה להחדיר, וזה לא בראש שלי, זה כואב לי."

במקרה המתואר, שאובחן לבסוף כוסטיבוליטיס – או בשם המעודכן – וסטיבולודיניה, השאלה האמיתית היא האם קיים בכלל מצב הקרוי "וגיניסמוס" או שכל הנשים שאבחנו אצלן וגיניסמוס אינן אלא נשים שלא קיבלו את האבחנה הנכונה שהיא וסטיבוליטיס/וסטיבולודיניה? בדקנו נשים רבות שאובחנו כסובלות מוגיניסמוס ואנו אבחנו אצלן וסטיבוליטיס. רק אצל מיעוט מהמתלוננות על כאב בעת קיום יחסים הסיבה לכאב היא וגיניסמוס אמיתי.

מדוע קשה לאבחן וסטיבוליטיס? הסיבה לכך היא שהאזור הרגיש מוגבל לאזור מצומצם ביותר סביב בסיס קרום הבתולים ואם לא נוגעים בנקודה הנכונה, האבחנה לא תיקבע. לעיתים קרובות נמסר לנשים "אין לך שום דבר" ו "הכל בראש שלך" (1). תאור מקרה שני: אשה בת שישים ושלוש מגיעה למרפאה עם בתה. היא לא מדברת עברית, והבת אומרת: "כבר שנה אמא ממש מטפסת על הקירות. כל הזמן שורף לה בפתח הנרתיק. היא נבדקה על ידי מספר רופאים שאמרו שאין שום בעיה. היא גם נבדקה על ידי מומחה לוסטיבוליטיס שקבע כי אין רגישות במבוא העריה."

אשה זו סובלת ממצב יותר נדיר שנקרא בעבר Essential Vulvodynia או "תסמונת העריה הבעורת" (Burning Vulva Syndrome) (2). כאן אין רגישות במבוא העריה ולא בעריה עצמה. מחלה זו אופיינית לנשים מבוגרות ובייחוד לאלו עם מחלות כרוניות כמו יתר לחץ דם. עם השנים השתנה המינוח של ספקטרום המחלות הגורמות לכאב במבוא העריה (3).

המינוח העדכני נקבע על פי הגורם לכאב ועל פי מקומו: וסטיבוליטיס נקרא כעת וסטיבולודיניה או Provoked localized vulvodynia, ואילו Essential Vulvodynia נקרא כעת: Unprovoked generalized vulvodynia. במצב זה אין לטפל בצורה כירורגית. המאמרים בחוברת זו מביאים את הבנתנו העדכנית בנושאי האטיולוגיה והטיפול בתסמונות הכאב בעריה.

ספרות:

1. Bornstein J, Zarfati D, Goldik Z, Abramovici H. Vulvar vestibulitis: physical or psychosexual problem. Obstet Gynecol 1999; 93: 876-880
2. Bornstein J, Isakov D, Fisher M, Troudart T, Abramovici H: The "Burning" vulva. Isr J Obstet Gynecol 4: 23-27, 1993

3. Tuma R. Bornstein J. Vulvar pain syndrome (vulvodynia)- dilemmas in terminology. Harefuah. 2006;145:215-8, 244.